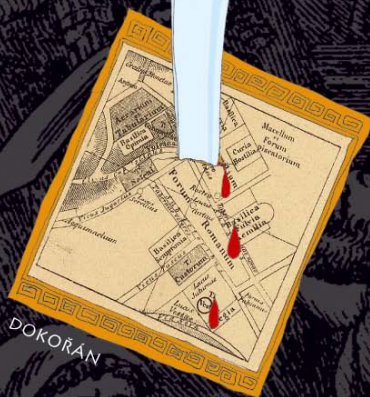

**JOHN MADDOX
ROBERTS**

DETEKTIV DECIVS
CAECILIUS METELLUS
VYŠETŘUJE DALŠÍ
PŘÍPAD!!

NITKY
VEDOU
AŽ DO
NEJVYŠŠÍCH
KRUHŮ
ŘÍMSKÉ
REPUBLICKY...

DOKORÁN

KATILINOVO SPÍKNUTÍ

JOHN MADDOX ROBERTS

SPQR II

KATILINOVO SPIKNUTÍ

SPQR — Senatus populusque Romanus = senát a lid římský

Přeložil Aleš Drobek

John Maddox Roberts

**Katilinovo spiknutí
SPQR II**

© John Maddox Roberts 1991, 2011

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické)
Z anglického originálu SPQR II. The Catiline Conspiracy
přeložil Aleš Drobek

Redakce Markéta Kulhánková

Obálka Pavel Růt

Konverze do elektronické podoby David Greguš

Vydalo v roce 2011 nakladatelství

Dokořán s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,
dokoran@dokoran.cz, <http://www.dokoran.cz>
(426. publikace, 22. elektronická)

ISBN 978-80-7363-378-3

*Geraldovi Pagemu — člověku,
který ví úplně všechno o tajemství,
dějinách a samozřejmě pásovcích.*

Toho léta se nám donesla zpráva, že král Mithridates je po smrti. Zprvu se nám tomu nechtělo ani věřit. Mithridates nám byl solí v očích tak dlouho, že už jsme ho brali jako přírodní úkaz, stejně neměnný jako východ slunce. Jen ti nejstarší občané si dosud pamatovali ony šťastné dny, kdy ještě nebylo žádného Mithridata, jenž by nám neustále otravoval život. Pontský král zemřel stár a bez přátel, kdesi na Krymu, zrovna když osnoval další tažení na Řím, tentokrát po řece Dunaji. Byl to náš nejdůslednější nepřítel a bude nám chybět.

Ta novina nás zastihla uprostřed slunečného léta, jednoho z nejkrásnějších, kam až paměť sahá. Byl to čas míru a blahobytu. Občanské války Mariovy a Sullovy rychle uplývaly do zapomnění, hrůzy proskripcí a hromadných vražd jako by patřily do jiného věku. Řím triumfoval na všech bojištích. Na východě slavil Pompeius jedno vítězství za druhým. Nejprve rozdrtil středomořské piráty a pak si postupně podmanil Asii, Pontus a Arménii, a okradl tak Lukulla o slávu, pro niž tak dlouho a chrabře bojoval. Kréta padla až po vleklé kampani, kdy se válečné štěstí přiklánělo tu na jednu, tu na druhou stranu. Zůstal snad ještě někdo, koho by se měl Řím bát? Kartágo bylo zničeno již před mnoha generacemi a jeho trosky zaorány a zasypany solí, aby již nikdy nemohlo povstat z popela. Východ od Kilikie po Palestinu byl pod římskou nadvládou a jen dálná Parthie si ještě držela nezávislost. Na jihu nám byl Egypt, vypasený a lhostejný

jako přežraný krokodýl, spíše pro smích. Numidie a Afrika dostaly náhubek. Na západě byla Hispánie poslušnou, daně platící provincií. Na severu ještě zůstávala hrstka nezcivilizovaných Galů s dlouhými vlasy a nohavicemi, která sloužila našim dramatikům jako bohatý zdroj komického materiálu.

Odpověď byla nasnadě: jediným nepřítelem Říma byl Řím sám. Stáli jsme na pokraji další série občanských válek, politických otřesů tak mohutných, že zasáhnou celý svět. Tyto události měly přijít až za několik let, ale při zpětném pohledu si říkám, že ono léto bylo posledním létem staré republiky. Ta odumřela na podzim.

Tehdy ovšem ještě nikdo netušil, že se k něčemu takovému schyluje. Leckdo by jistě namítl, že republika nikdy nezanikla, že náš velevážený První občan ji naopak znovu nastolil. To jsou však jen řeči hlupáků a patolízalů. Dnes jsem již příliš stár na to, abych si dělal starosti s tím, co si o mě První občan myslí, a tak mohu vše vypovědět podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Vyjde-li z toho jeho předek, božský Julius, s poněkud pošramocenou gloriolou, pak je to proto, že já tehdy Gaia Julia znal, kdežto První občan nikoliv. A není ani divu — První občan se totiž narodil teprve onoho roku. To mimochodem také o leccems vypovídá.

Toho léta nás však nic podobného ještě netrápilo. Nejvýznamnější politickou aférou oněch dnů rozvířil prétor Otho. Před čtyřmi lety vydal coby tribun lidu zákon, který vyhrazoval čtrnáct řad v divadle takzvaným *equites* neboli jezdcům — třídě zámožných, avšak neurozených občanů — a nyní jej jako prétor prosazoval. Nebyly z toho žádné nepokoje, ale lidé v divadle na něho syčeli, kdykoliv se v něm ukázal.

Velkou událostí sezony byl Lukullův triumf. Do Itálie se vrátil již téměř před čtyřmi lety a ihned oficiálně požádal senát

o povolení oslavit svá vítězství nad Mithridatem a Tigranem. Pompeius obratně zpracovával tribuny tak, aby jeho žádost blokovali, ale Lukullus se nakonec přece jen dočkal. Do té doby musel v souladu s dávným zvykem pobývat mimo hradby Říma, kde byl ovšem v dobré společnosti. Kvintus Marcus Rex, vítěz nad Kilikíí, a můj příbuzný Kvintus Caecilius Metellus Kretikus, vítěz nad Krétou, zde rovněž čekali na svůj těžce vydřený triumf, který jim Pompeiovi přívrženci odpírali. Pompeiův postoj k této věci byl prostý: veškerá sláva na celém světě patřila jen a pouze jemu, a kdo jí získal trochu pro sebe, byl sprostý zloděj.

Triumfální průvod byl nádherný, jelikož Lukullus rozdrtil několik velkých armád a vyplenění Tigranokerty, Artaxaty a Nisibis mu vyneslo nesmírně bohatou kořist. Sledoval jsem, jak procesí postupuje směrem k Foru; z vrcholku *roster* jsem měl znamenitý výhled. V čele šli trubači, kteří ze svých nástrojů vyluzovali pronikavé, ječivé zvuky. Za nimi pochodovali nosiči bojových zástav Lukullových legií. Ti, stejně jako všichni vojáci v průvodu, na sobě měli jen vojenské boty a opasky na znamení své hodnosti. Ozbrojencům byl vstup do města zapovězen — tak nařizovala starodávná tradice. Za nosiči táhli bílí obětní býci alegorický vůz s obří sochou ležícího Jupitera. Za ním nesli vojáci velkolepé obrazy vítězných bitev. Následovali další vojáci, všichni ve sněhobílých nových tunikách, se zlatými věnci na hlavách a palmovými ratolestmi v rukou, které za doprovodu bubeníků a pištců a jejich vytrvalého rámusu zasypávaly krásné mladé otrokyně okvětními lístky.

Dále jely trofejní vozy s ukořistěnými zbraněmi poražených nepřátel, důmyslně navržené tak, aby připomínaly improvizované polní trofeje z dávných dob, kdy vojáci po vítězné bitvě osekali z nejbližšího stromu větve a ověšeli je zbraněmi protiv-

níka. Každý povoz představoval jeden takový strom a všechny se ježily mečí a pískami, třpytily naleštěným brněním a hýřily barvami malovaných štítů. Mezi trsy šípů se válely přilby s chocholy a u základů trofejí posedávali skleslí zajatci se svázanýma rukama a oprátkou na krku. Vzhledem k časové prodlevě mezi vítězným tažením a triumfem mohli být tito nešťastníci pouze najatými dubléry. Po trofejních vozech šli další zajatci, obětní zvířata, celé procesí hudebníků a nakonec podívaná, na kterou všichni čekali: válečná kořist.

V obdivném vzdychání a radostném volání, jímž dav vítal lup z Tigranokerty, zanikl dokonce i randál muzikantů. Před zraky užaslých Římanů se blyštěly mísy z ryzího zlata, poháry zdobené drahokamy, stříbrné řetězy, sošky ze slonoviny, truhly vykládané jantarem, vzácné vázy, koruny, žezla, pohádková umělecká díla, která východní monarchové zabavili řeckým koloniím. K vidění byly dokonce cedulky z bílého dřeva, které nabízely zajatce za výkupné nebo na prodej jako otroky. Skvěly se štůčky a kopce pestře zbarveného hedvábí — látky, která se doslova vyvažovala zlatem — a také hladké zlaté a stříbrné pruty, velké jako cihly a v množství, jež by stačilo na stavbu středně velkého chrámu. To vše vítal lid bouřlivým jásotem bakchické intenzity. Myslete si o dobytelských choutkách Římanů, co chcete, ale jedno nám musíte nechat: potěšení, které jsme odjakživa nacházeli v drancování, loupění a plenění, bylo vždy srdečné a upřímné. Bylo to jedno ze zákoutí naší duše, kam lačné úponky pokrytectví nikdy nedosáhly.

A konečně, téměř jako poslední, se objevil sám oslavenec, Lucius Licinius Lukullus Pontikus. Jeho legionáři již vypochovali z městských bran, které se za nimi zavřely, neboť podle další starodávné tradice nesměl generál pobývat ve městě současně se svými vojáky. Lukullus, oděn do triumfální purpurové

róby, vypadal jako etruská socha. Skráně mu zdobil zlacený vavřínový věnec, tvář a ruce, v nichž třímal žezlo a olivovou rautolest, měl obarvené načerveno. Jel na zlatém válečném voze taženém čtyřspřežím bílých koní a za ním stál otrok, který mu čas od času zašeptal do ucha: „Pomni, žes pouhý smrtelník.“

Jako úplně poslední šel jediný muž — nejvýznamnější ze všech zajatých nepřátel. Jelikož Mithridata se Lukullovi dopadnout nepodařilo a Tigranes se dohodl s Pompeiem, připadla tato pocta jednomu z tigranokertských generálů. Lukullův vůz objel *rostra* jednou dokola a zamířil vzhůru na Kapitol. V té chvíli byl poslední zajatec odveden do kobek pod Kapitolem a uškrcen. Přiznávám, že jsem s ním tak trochu soucítit. Sám jsem byl kdysi, poněkud neuváženě, uvržen do žaláře a musím říci, že není věru příjemné na takovém místě pobývat, natož pak zemřít.

Lukullův triumf měl jedinou vadu na kráse a tou byl stav chrámu Jupitera Kapitolského, v němž měl vojevůdce po oznámení zajatcovy smrti obětovat býka. Před dvěma lety uhodil do chrámu blesk a po pečlivém prostudování haruspicií bylo toto znamení vyloženo tak, že stará Jupiterova socha musí být vyměněna za sochu novou a větší, obrácenou tvář k východu, směrem k Foru. Jakmile bude na místě, pomůže senátu a lidu římskému odhalit každé spiknutí proti republice. V den Lukullova triumfu však socha pořád ještě stála před chrámem. Do boční zdi byl vybourán široký otvor, k němuž ji otroci kousek po kousku, pomalu a namáhavě postrkovali.

Privilegované místo na vrcholku *roster* jsem obsadil z moci svého úřadu. Toho roku jsem zastával funkci kvestora, nejnižšího z volených úředníků. Ostatní kvestoři působili jako osobní asistenti konzulů, cestovali po Itálii, či dokonce zámořských provinciích a prováděli inspekce a vyšetřování, nebo alespoň v Ostii kontrolovali zásilky obilí. Ne tak já, Decius Caecilius

Metellus mladší. Mně byla svěřena státní pokladna. To znamená, že jsem pobýval celé dny v Saturnově chrámu a dohlížel na veřejné otroky a propuštěnce, kteří obstarávali vlastní práci. Po triumfu budou mít napilno. Lukullus slíbil věnovat státu slušnou část své kořisti a jeho vojenské zástavy měly být po oslavách uloženy zpět na své čestné místo v chrámu do doby, než budou příslušné legie znovu povolány do služby.

Z *roster* jsem sestupoval s vidinou příjemně strávených zítřků, kterou kazilo jen pomýšlení na poněkud bezúčelnou službu v chrámu. Lukullus večer pořádal velkolepou hostinu, na niž jsem byl jakožto veřejný činitel pozván, a několik následujících dní se ponese ve znamení okázalých her, které vojevůdce uspořádá na počest bohů a svých předků. Součástí oslav budou dramatická představení, závody, souboje a hodování a samozřejmě přiděly obilí, oleje a vína navíc. Jako svůj dar městu zasvětil Lukullus nový Minervin chrám.

A kromě toho panoval nádherný den. Řím samotný nebyl kdovíjak nádherným městem, ale Forum se všemi svými skvostnými veřejnými budovami a chrámy bylo tím nejvelkolepějším místem na světě. Toho dne bylo navíc vyzdobeno květinovými věnci a vystláno okvětními lístky, které jednak rozhazovali otroci na ulicích a jednak je na slavnostní průvod sypali občané z balkonů a střech svých domů. Celé město prostoupila vůně květin, chrámového kadidla a parfémů, jimiž se všichni účastníci oslav hojně polévali.

S lehkým srdcem jsem proto vykročil přes Forum, abych dohlédl na ukládání zlata a legionářských standart. V den triumfu byla jakákoliv pracovní činnost zapovězena, jen v tomto případě platila samozřejmě výjimka. Minul jsem chrám boha Jana, nejmódnějšího ze všech božstev, jehož dvojčediná tvář vyhlížela ven otevřenými předními a zadními dveřmi. Ty se zavíraly jen

tehdy, když nebyli římstí vojáci nikde na světě ve válce. Netušil jsem, jak zavřený chrám vlastně vypadá, neboť jsem jej tak za celý život nespatriil. Vlastně jej tak neviděl nikdo od dob vlády krále Numy Pompilia, který jej dal před více než šesti sty lety postavit. Legenda praví, že dveře se za jeho panování přece jen zavřely, ovšem jen na pár dní. S takovou tradicí není divu, že je dnes Řím přední vojenskou mocností.

V Saturnově chrámu jsem plnění úředních povinností jen předstíral, jelikož skutečný dohled nad otroky obstarával státní propuštěnec Minicius, který strávil mezi chrámovými zdmi většinu svého dlouhého života. Mým jediným úkolem bylo odemknout dveře pokladnice. Zatímco nekonečný zástup zpocených otroků stěhoval ukořistěné cennosti do rozlehlých síní pod chrámem, pozoroval jsem vojáky, kterak s posvátnou úctou zakládají své standarty do držáků, nad nimiž bděla stářím zašlá socha Saturnova.

Jeden z legionářů pečlivě uložil nablýskanou orlici, spokojeně si své dílo prohlédl a pak ke mně poněkud vrávoravě přistoupil. Byl velmi mladý, lehce přiopilý a na zpocených pažích mu ulpívalo několik okvětních plátků.

„Promiňte, pane,“ promluvil latinsky s těžkým galským přízvukem. „Pročpak je támhleten stařík,“ hodil bradou k Saturnově soše, „celý ovázaný jak egyptská mumie?“

Zamyšleně jsem si sochu prohlédl. Znal jsem ji celý život a nikdy mne nenapadlo, jak neobvykle se musí její vlněné popruhy jevit někomu, kdo je v Římě poprvé.

„Jsou to pouta, která mu mají zabránit v opuštění římského území,“ vysvětlil jsem mladíkovi. „Uvolňujeme je jen o saturnálních.“

„Tak to jo,“ přikývl chlapec. „O saturnálních se uvolní úplně všichni.“

Vtom vyšel z podzemí Minicius. „Vaši už mají být dávno zpátky v táboře,“ zahartusil. „Vojáci nesmějí setrvávat ve městě, je-li triumfátor uvnitř pomeria!“

„Jen klid, dědo,“ ozval se jakýsi veterán s ostře řezanými rysy. „Tohle jsou posvátné odznaky našich legií a my je musíme uložit, jak se sluší a patří.“

„Nebojte, žádný převrat nechystáme,“ zachechtal se další.

„To je v pořádku, Minicie,“ řekl jsem. „Naši vojáci si jistě zaslouží trochu té volnosti v den svého triumfu.“ Muži, snad z úcty k mé aristokratické mluvě, zasalutovali a odešli.

„Tohle že jsou římstí vojáci?“ zakroutil hlavou Minicius. „Vždyť ta banda ani nemluví městským přízvukem.“

Pokrčil jsem rameny. „Kromě důstojníků se dnes legie skládají výhradně z venkovanů. Tak tomu je už od Gaia Maria. Který měšťan by ještě dnes pochodoval pod orlicemi?“

„Musíte podepsat převzetí další várky, kvestore,“ připomněl mi. Vydali jsme se zpátky ke schodišti do podzemí, když vtom do chrámu vstoupila skupinka otroků a zmatena nenadálým příšeřím zamířila doprava, k podivným nízkým dveřím.

„Co je za těmi dveřmi?“ zeptal jsem se. Saturnův chrám jsem až na prostory pro veřejnost nijak zvlášť neznal.

„Jen schody vedoucí do dalších skladišť,“ odpověděl Minicius. „Nikdo je nepoužívá už přinejmenším sto let. Měli bychom je zazdít.“

Sešli jsme do podzemí. Dohlížel jsem na ukládání cenností, dokud nebyla na místě i ta poslední, a pak jsem podepsal převzetí. Když všichni až na Minicia odešli, zamkl jsem železné dveře a vrátil se po schodech nahoru.

Už se pomalu schylovalo k večeru, ale dny léta byly dlouhé a venku se ještě nezačalo smrákat. Město stále bzučelo svátečním veselím. Slavnostní banket měl brzy začít a kručení v břiše

mi připomnělo, že jsem v očekávání hostiny celý den nic nejdl.

Banket se měl konat v překrásné zahradě nového chrámu, který měl Lukullus dalšího dne slavnostně věnovat městu. Se- stoupil jsem po schodech a vykročil daným směrem, když vtom jsem si všiml, že se ke mně křepčícím davem probíjí bosý muž v senátorské tunice s purpurovým pruhem. Zasténa jsem. Senátorská tunika a bosé nohy věstily jediné — Markus Porcius Kato, s přehledem nejnudnější muž římské politiky. Všechny nešvary moderní doby dával za vinu tomu, že jsme se zpronevěřili prostému životu svých otců, a sám sebe považoval za vzor a ztělesnění dávných ctností. Staří Římané nenosili boty, a tak je nenosil ani on. Nedávno byl zvolen tribunem pro příští rok; v rámci své kampaně dával všem ostentativně najevo, že nevolit Marka Porcia Katona by bylo činem nevlasteneckým a urážkou našich předků. Uvítal mne tradičním římským pozdravem.

„Buďte zdrav, kvestore! Jsem rád, že vidím úředníka, který je připraven plnit své povinnosti i o svátcích.“

Hodil jsem palcem přes rameno, směrem k chrámu. „Ve státní pokladnici je zamčeno na padesát milionů sesterciů, podepsaných mým jménem. Příští rok budu předávat úřad a nepochybuji o tom, že pokud nebudu moci řádně doložit vše do posledního měděného asu, nějaký hlupák mne okamžitě obviní ze zpronevěry.“

„Nanejvýš svědomitý přístup,“ pokýval hlavou Kato, zcela imunní vůči jakékoliv ironii. „Jsem právě na cestě na Lukullův banket. Přidáte se ke mně?“

Jelikož mne nenapadla žádná elegantní výmluva, chtě nechtě jsem souhlasil a jal se ho následovat ve svých dekadentních sandálech římského zhýralce. Kato nasadil standardní legionářské tempo, kterému jsem já, starý loudal, jen taktak stačil.